

OPLEVET SUBJEKTIV ALDER, KULTUR, KØN OG FORÆLDREDYNAMIK HOS UNGE

Kristine Jensen de López & Giselle Christoffersen

Sig mig, hvor gammel du er, og jeg skal fortælle dig, om du føler dig yngre eller ældre, end du er.

Ungdomsperioden er ofte kendetegnet ved den unges deltagelse i voksenlignende adfærd og risikoadfærd. Fænomenet oplevet subjektiv alder kan anses som et udtryk for den unges psykologiske modenhed og velværd. I følgende tværsnitsstudie af 321 danske unge i alderen 12-21 år undersøger vi en række forskellige typer risikoadfærd i forhold til henholdsvis den kronologiske og den oplevede subjektive alder. I lighed med resultater fra en canadisk undersøgelse fandt vi en positiv sammenhæng mellem subjektiv og kronologiske alder og en tendens til, at ungdomsperioden karakteriseres af flere transitionsperioder, hvor den unge henholdsvis føler sig yngre eller ældre end sin kronologiske alder. Sammenlignet med canadiske studier ses der kulturelle forskelle hos henholdsvis piger og drenge i forhold til, hvorvidt risikoadfærd korrelerer med den subjektivt oplevede alder. Forældrenes involvering i de unges hverdagsliv korrelerer negativt med de unges subjektivt oplevede alder. Der diskuteres muligheden af, fænomenet subjektivt oplevede alder kan anses som et komponent, der afspejler unges psykologiske velværd og fænomenet kan anvendes som markør for; hvorvidt en ung person enten er labil i forhold til at indgå i risikoadfærd eller den unge trives inden for en bestemt type familiedynamik.

Introduktion

Den oplevede subjektive alder (OSA) har været anvendt i psykologisk forskning i mere end fire årtier, og disse studier har vist, at OSA er en bedre indikator for emotionel og følelsesmæssig velbefindende end den kronologiske alder (KA) (Markides & Boldt, 1983; Montepare & Lachman, 1989). De fleste studier af OSA har dog primært haft fokus på voksenområdet (Blau, 1956; Hubley & Hultsch, 1994: se dog Galambos et al., 1999 for en undtagelse),

Kristine Jensen de López er lektor i udviklingspsykologi ved Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet og leder af forskningsenheden CPU. Giselle Christoffersen er cand. psych., ph.d. fellow ved Center for Sensory-Motor Interaction (SMI), Department of Health Science and Technology, Aalborg Universitet.

hvorfor vi i nærværende studie undersøger fænomenet i ungdomsperioden. OSA defineres ud fra, hvor gammel man føler sig i forhold til sin kronologiske alder. En person kan således føle sig yngre end, ældre end eller samme alder som sin KA (Arbeau et al, 2007). I denne sammenhæng repræsenterer KA den aldersgraderede indflydelse og adskillige overgange og livsfaser, som påvirker den unge. Endeligt repræsenterer den biologiske alder (BA) personens fysiske vækst og hormonelle forandring, som ligeledes har en afgørende betydning for den unges OSA. I modsætning til KA konfigurerer BA ikke i år, hvorfor to individer med samme kronologiske alder kan have forskellige subjektive og biologiske aldre. I denne artikel tages der udgangspunkt i OSA i forhold til KA hos en gruppe unge danskere generation 2000.

Nyere studier viser, at i en aldersspændevidde fra 14-84 år føler teenagere sig ældre end deres KA, hvorimod unge voksne føler sig omkring samme alder som deres KA, og ældre voksne føler sig yngre (Montepare & Lachman, 1989). Teenageårene er altså den eneste livsfase, hvor personer føler sig ældre, end de er kronologisk set. At det netop er teenageårene, virker måske ikke overraskende, når vi retter blikket mod de talrige markører, som karakteriserer denne livsperiode: biologiske forandringer (pubertet), psykiske omvæltninger (fx indledning af romantiske relationer, forældrefrigørelse og autonomi, og identitetsdannelse) og skoleskift (fra folkeskolen til ungdomsuddannelse). Nyere forskning i ungdomsperioden tyder på, at OSA ikke kun kan anvendes som indikator for emotionel og fysisk velbefindende, men at den også kan indikere graden af personens oplevede modenhed, og hvorvidt personen indgår i særlige typer af risikoadfærd (Barnes-Farrel and Piotrowski, 1989; Galambos et al. 1999; Galambos and Tilton Weaver, 2000; Montepare & Lachman, 1989). Aktiviteter, der forbindes med voksenadfærd¹, som eksempelvis at date (tage på stævnemøde), seksuel adfærd, alkoholindtag og brug af rusmidler, korrelerer positivt med OSA. I et canadisk studie, hvor 664 unge i gennemsnitsalder 15,5 år (12-19 år) deltog i et *survey* interview, var unge, der *følte* sig ældre end deres KA, karakteriserede ved, at de havde kærester (datede), havde drukket alkohol og havde prøvet at tage rusmidler, hvorfor det konkluderedes, at der findes en sammenhæng mellem deltagelse i voksenadfærd og den unges opfattelse af sig selv (Arbeau et al., 2007). De antog, at unge i alderen 11 år begynder at føle sig ældre, end de er, de oplever et tvunget skoleskift fra *Elementary* til *Secondary* skole. I Arbeau-studiet korrelerede OSA og KA positivt for hele gruppen og for hvert enkelt køn.

De fleste studier inden for ungdomsforskning er udført blandt nordamerikanske unge, og resultaterne antages at være anvendelige som en generel model for ungdomsperioden i hele Vesten – blandt andet fordi der er en lang række ligheder de vestlige lande imellem blandt, andet i hvad angår

1 Voksenadfærd er som udgangspunkt normativ i ungdomsperioden, men kan resultere i afvigende udvikling, såfremt der er tale om ekstrem risikoadfærd.

socioøkonomisk status, værdier, lovgivning og moral. Der findes dog lige så vel uligheder som ligheder. Blandt andet ses der variation i graden af konformitet blandt unge på tværs af vestlig opvækst, variation vedrørende gruppepres, individualisme, ligesom graden af uafhængighed kan være stor hos unge i de vestlige lande (Arnett og Jensen, 1994). For at kunne drage specifikke konklusioner om forholdet mellem voksenadfærd og OSA blandt unge i den vestlige verden er det vigtigt at være opmærksom på mulige kulturelle forskelle, som kunne være af betydning for den adfærd, som udtrykkes hos en bestemt kohorte unge mennesker. I nærværende studie ønsker vi dels at undersøge forholdet mellem danske unges OSA og risikoadfærd, som en sammenligning af resultaterne fra det canadiske studie, og dels at undersøge, hvorvidt unges opfattelse af deres forældreforhold er forbundet med deres OSA. Begge spørgsmål vil blive belyst i forhold til, om der er forskelle indenfor de respektive konstellationer på tværs af køn, da tidligere studier (Galambos et al., 1999) fandt kønsforskelle mellem OSA og ungdomsadfærd (ulydighed over for forældre og skolekrav), hvor pigernes, men ikke drengens adfærd, korrelerede med høj OSA. Andre studier har vist, at OSA og KA primært korrelerer positivt for drenge, men ikke for piger.

Nogle kendetegn ved den danske ungdom

Flere aspekter ved danske unges adfærd adskiller sig markant fra den, der kendetegner unge i de øvrige vestlige lande. For eksempel har adskillige studier vist, at danske unge drikker betydeligt mere end jævnaldrende unge i andre vestlige lande, hvilket har vakt stor opmærksomhed omkring danske unges voksenadfærd med særlig fokus på alkoholindtag (Andersson et al. 2007; Andersen et al. 2002; Demant & Østergaard, 2007). Eftersom høj OSA hos canadiske unge har vist sig at være indikator for, i hvor høj grad den unge indgår i voksenadfærd (som alkoholindtag), kan det med udgangspunkt i danske unges høje alkoholindtag være nærliggende at antage, at OSA blandt danske unge er højere end i andre vestlige lande. Omvendt kunne det antages, at samspillet mellem OSA og voksenadfærd er mere komplekst end angivet i de nordamerikanske studier; eksempelvis ved at kulturspecifikke sociale normer også spiller en rolle i forhold til risikoadfærd.

I forhold til alkoholindtag hos amerikanske unge skelner Stewart og Power (2002) mellem ”normative drikkemønstre” (let og moderat drikkekultur), ”højrisiko drikkemønstre” (natklub, bar, udendørs drikkekultur) og ”problematisk drikkemønstre” (drikkekultur i multiple kontekster). Deres studie viste, at overgangen til højrisiko drikkemønstre blandt amerikanske unge (9.-12. klassetrin) er forbundet med øget deltagelse i aktiviteter med jævnaldrende, hvorimod overgangen til problematiske drikkemønstre er forbundet med emotionel ubehag og dårlige forældre-barn-forhold (Stewart & Power, 2002). Järvinen og Gundelach (2007) derimod fandt, at årsagen bag drikke-

mønstret blandt danske unge er mere komplekst end antaget for amerikanske unge, da danske unge forbinder alkoholindtag med en højt accepteret adfærd og i visse tilfælde også en idealiseret adfærd, hvorfor unge med et meget begrænset alkoholindtag er i risikozonen for at blive marginaliseret af deres jævnaldrende. Alkoholindtag forbindes herved med popularitet og modenhed og er derfor i sig selv ikke en isoleret individuel adfærd, men snarere en social kapital, som har høj kurs i de danske unges sociale samspil (Järvinen og Gundelach, 2007). Ifølge Arnett & Jensen (1994) spiller socialisering en vigtig rolle i forhold til voksenadfærd. De sammenlignede socialisering og risikoadfærd blandt danske og amerikanske unge og fandt, at danske unge ikke blot drikker oftere, men at de også er mere seksuelt aktive og oftere ryger cigaretter. Dog var der blandt de danske unge en lavere forekomst af butikstysteri og vandalisme sammenlignet med de amerikanske unge. Arnett & Jensen beskriver Danmark som et land med en relativ snæver socialisering, hvor der gennem lydighed og konformitet promoveres individualisme og selv-ytring, mens der i USA findes en mere bred socialisering, hvor individualismen og selv-ytring promoveres gennem familie, jævnaldrende/venner, kvarter/samfund, skole, medierne, retssystemet og kulturelle forventninger. Danske unge sammenlignet med amerikanske unge har flere opgaver i hjemmet, de har mere kontakt til storfamilien og naboer, og tilknytningen til samfundet er mere stabil. Arnett & Jensen forklarer, at disse forskelle i socialiseringen kan forklare, hvorfor danske unge udviser mindre risikoadfærd end amerikanske unge, hvad angår spirituspåvirket bilkørsel og mildere kriminel adfærd.

Et andet aspekt ved den danske ungdom, sammenlignet med andre vestlige unge er samfundets høje grad af accept i forhold til den normative seksuelle alder. Selvom den formelle seksuelle alder i Danmark er den samme som i Nordamerika, er der i Danmark større grad af åbenhed over for, at unge (også under den formelle seksuelle alder) dyrker sex og ofte med vejledning fra forældrene omkring prævention. Dette forhold har resulteret i, at Danmark er et af de vestlige lande med færrest teenagergraviditeter. Det synes således meningsfyldt at spørge, hvorvidt specifikke typer adfærd, såsom de, der inden for dele af ungdomsforskningen typisk karakteriseres som ”risikoadfærd”, er medieret af bestemte kulturelle og sociale normer, som primært er gældende inden for et givet samfund. Ved at sammenligne OSA og voksenadfærd hos unge på tværs af to vestlige kulturer: canadisk og dansk er det muligt at identificere, hvorvidt OSA og risikoadfærd påvirker hinanden på tværs af kulturelle forskelligheder, og hvorvidt samfundets normer kunne tænkes at virke som en uafhængig variabel.

Familiodynamik

Efter vores bedste overbevisning findes der ikke tidligere studier, som har sammenlignet forholdet mellem OSA og familiodynamik, mens adskillige

undersøgelser har vist, at forholdet mellem de unge og deres forældre har en indflydelse på de unges adfærd (fx Dishion & McMahon, 1998; Miller et al., 1986; Romero & Ruiz, 2007). I særdeleshed har der været fokus på, hvordan nærhed, tilknytning og kommunikation kan påvirke forældrenes monitorering af de unge (Bird et al., 2001; LeDoux et al., 2002; Shakib et al., 2003; Stattin & Kerr, 2000; Vitaro et al., 2000). Forældremonitorering er derfor blevet en central komponent i udviklings- og præventionsmodeller, som har til formål at forudsige unges risikoadfærd (Dishion & McMahon, 1998; Laird et al., 2003). Forældremonitorering defineres som forældrenes viden om, hvor deres teenager befinder sig, og hvem teenagerne bruger deres tid sammen med (Patterson et al., 1989). Forældrekontrol og forældre støtte kan enten ses som et aspekt af forældremonitoreringsbegrebet eller som en forlængelse heraf. Ydermere indbefatter forældremonitoreringsbegrebet konkrete regler og restriktioner, som forældrene sætter, og klare retningslinjer for acceptabel adfærd. Hvorvidt den unge følger forældrenes regler, og samtidig hvor meget viden forældrene har omkring, hvad deres børn foretager sig uden for hjemmet (Smetana & Daddis, 2002). Flere forskere påpeger, at kombinationen af forældrekontrol, forældretilknytning og forældremonitorering indikerer en positiv familiodynamik, da kombinationen skaber mulighed for et samlet familiemiljø, hvor den unge trygt og åbent kan berette om egne aktiviteter uden for familien. En sådan konstellation øger samtidigt sandsynligheden for, at forældrenes regler bliver overholdt af den unge (LeDoux et al., 2002; Stattin & Kerr, 2000; Unger et al., 2002; Vitaro et al., 2000). Det tyder ligeledes på, at faktorer som socioøkonomisk status, værdier, lovgivning, moral, individualisme og graden af uafhængighed kan påvirke familieforhold og have indflydelse på graden af forældremonitorering. Disse faktorer kan enten føre til øget kommunikation, nærhed og mere åbenhed hos de unge omkring, hvilke aktiviteter de tager del i uden for hjemmet eller det modsatte (Bird et al., 2001; Forehand et al., 1997; Smetana & Daddis, 2002). Det er derfor plausibelt at antage, at forældre typer og unge-forældre-konstitutioner kan være en regulerende faktor i forhold til den unges OSA og omvendt.

Det indeværende studie er et kvantitativt tværsnitsstudie inspireret af et sæt canadiske survey-studier (Arbeau et al., 2007; Galambos et al., 2000 og 2009), hvor forholdet mellem OSA og voksenadfærd blandt canadiske unge blev undersøgt. Vores undersøgelse har to formål. For det første at replicere et afgrænset sæt af resultater fra den canadiske undersøgelse ved at undersøge, hvorvidt der hos danske unge i lighed med canadiske unge ses en sammenhæng mellem den unges OSA og voksenadfærd. For det andet at undersøge, hvorvidt OSA hos danske unge er relateret til de unges oplevelse af den respektive familiodynamik, de opvokser indenfor. På baggrund af den særlige danske ungdomskultur og den relativt snævre socialisering antages det, at forholdet mellem OSA og voksenadfærd udviser et anderledes mønster end det, der ses hos de canadiske unge. Studiet har ligeledes til

hensigt at undersøge, hvorvidt unges subjektive oplevelse af deres forhold til forældrene kan anvendes til at undersøge familiedynamik i relation til tidlig risikoadfærd. Valget af strukturerede interviews som metode er dels udsprunget af vores ønske om at sammenligne resultaterne på tværs af de to kulturer, dels fordi der forventes en højere svarprocent ved interview end ved en spørgeskemaundersøgelse, og endeligt fordi strukturerede interviews synes mere inklusive i forhold til unge med svage boglige færdigheder.

Metode

Data er indsamlet via tre strukturerede interviews, som blev administreret i følgende sekvens: *Første interview* undersøgte den unges OSA og bestod af i alt syv items, hvor svarmulighederne var inddelt på en 5-punkts Likert-skala. Et eksempel fra interviewet om subjektiv alder er: ”sammenlignet med andre piger (dreng) på min alder føler jeg mig; 1) meget yngre end min alder, 3) den alder jeg er, 5) meget ældre end min alder”. En reliabilitetsanalyse af de syv OSA-items viste en meget høj reliabilitet Cronbach Alpha er .71 *Det andet interview* (en større *surveyundersøgelse*) indeholder en lang række spørgsmål relateret til den unges hverdag, såsom familie, venner, arbejde, sociale vaner og risikoadfærd (alkohol- og cigaretforbrug og anvendelse af stoffer). Variablene varierer mellem spørgsmål af typen ja/nej-besvarelser, åbne spørgsmål og spørgsmål, som er beskrevet på enten en 5- eller en 7-punkts Likert-skala. Til sidst blev *tredje interview*, som omhandler den unges adfærd i forhold til områder som seksuel adfærd, introduceret. Første og andet interview blev læst højt af interviewer, som efterfølgende noterede den unges svar, mens det afsluttende interview blev læst og udfyldt af den unge selv på grund af dets mere private spørgsmål. Det samlede interview tog mellem 45 og 60 minutter at udføre og blev til sidst gemt i en lukket kuvert for at beskytte den unges identitet. Alle interviews foregik inden for en periode på halvanden måned i foråret 2007. Inden interviewet blev den unge informeret om, at hun frit kunne afbryde interviewet til ethvert tidspunkt. Efter interviewet blev den unge tilbudt en kort *debriefing* om, hvordan hun synes, det havde været at deltage. I nærværende studie præsenterer vi de første resultater fra et afgrænset sæt af variable fra surveyen.

De tre interviews er venligst udlånt af et canadisk forskerhold og oprindeligt udviklet og anvendt i en langtidsundersøgelse med en større gruppe canadiske unge (Galambos et al., 2000). De danske versioner af surveyen er oversat fra engelsk gennem *back-translation*. Samtlige interviews er dernæst tilpasset dansk, modificeret i forhold til danske begreber og forkortet i forhold til den oprindelige *survey*. Derefter er disse interviews piloteret på en mindre dansk population, hvorefter de igen er tilpasset yderligere. Denne proces fandt sted i samarbejde med en gruppe unge psykologistuderende på Aalborg Universitet.

De enkelte variabler fra surveyinterviewet

Variablerne, som er anvendt til at undersøge de unges rapportering af deres voksenadfærd, omhandler henholdsvis: dating, seksuel adfærd, indtagelse af rusmidler og stoffer. Variablen "dating" blev operationaliseret ved at spørge den unge, om hun på nuværende tidspunkt "datede" en person, hvor dating blev beskrevet som "at se eller gå ud med en person, som er mere end blot en ven (det kunne være en kæreste)". Svarene blev efterfølgende kodet som enten "0" (nej) eller "1" (ja). De unge, som svarede positivt, blev stillet en række yderligere underspørgsmål vedrørende varigheden af forholdet og om datingpersonens alder. Variablen "seksuel adfærd" var en del af tredje del af interviewet, som var selv-administreret og indgik kun i interviews med unge på 14 år og opefter. Svarene blev kodet som enten "0" (nej) eller "1" (ja), hvor de unge, som svarede positivt, blev stillet en række yderligere underspørgsmål om alder for seksuel debut, antal seksuelle partner, og om de anvendte præventioner. Variablerne "indtagelse af rusmidler", der omhandlede cigaretter, alkohol og stoffer, var ligeledes administreret af den unge selv, og deltagerne var alle over 14 år. Spørgsmålene omhandlede hyppighed af indtagelse inden for det sidste år. Variablen "stoffer" indeholdt spørgsmål om 10 specifikke stoffer, hvor de enkelte svar efterfølgende blev omregnet til en fælles variabel.

Ud over de nævnte variabler om voksenadfærd er der anvendt data fra tre forskellige skalaer i surveyen. Skalaerne indeholder en række spørgsmål med varierende svarmuligheder inden for en 3 eller 5-item Likert skala og er opdelt i forhold til henholdsvis den unges mor og den unges far. De tre overordnede skalaer er henholdsvis: 1) psykologisk støtteskala med fem spørgsmål af karakteren "min mor/far er en person, som forstår mine problemer" osv., 2) psykologisk kontrolskala med 10 spørgsmål af karakteren "min mor/far er en person, som altid forsøger at ændre den måde, jeg tænker eller har det på" og 3) forældremonitoreringskala "knowing" med fem spørgsmål af karakteren "mine forældre ved, hvor jeg er om aftenen, eller hvad jeg bruger mine penge på". Alle spørgsmålene blev omregnet til en gennemsnitsvariabel inden for den enkelte skala. Reliabiliteten inden for de enkelte skalaer er høj målt med Cronbach Alpha, hvor koefficienterne strækker sig fra 0.69 til 0.76. Skalaerne antages at indfange aspekter af den unges oplevelse af familiodynamikken og forældremonitorering udtrykt hos henholdsvis moderen og faren.

Deltagerne

Der deltog i alt 321 unge bosat i Aalborg, hvor af 126 var drenge. De unge var mellem 12 og 22 år, $M=16,4$ år (197 måneder), $M=198$ mdr., $SD=26,5$ for pigerne og $M=195$ mdr., $SD=28,5$ for drengene. Der var ingen signifi-

kant forskel mellem pigernes og drengenes alder, $t(319) = -1.43, p = .16$. Deltagerne kom fra en tilnærmelsesvis homogen gruppe med forældre, hvor ca. halvdelen af forældrene havde en mellem- eller længerevarende uddannelse (38 % af fædre og 53 % af mødre). De unge blev rekrutteret gennem telefonisk kontakt til folkeskoler og gymnasier i Aalborg, efterfulgt af et informationsmøde med de unge på skolen og endelig forældresamtale om den unges deltagelse. Interviews blev foretaget på de unges respektive skoler, og frafaldsprocenten var ca. 36 % i forhold til rekrutteringen. Deltagerne deltog i en lodtrækning om et gavekort på 500 kr.

Resultater

Resultaterne præsenteres i to dele. I første del præsenteres resultater fra korrelationsanalyser mellem variable: de unges KA og studiets øvrige variabler samt resultater, der afspejler ændringer i forholdet mellem kronologisk og subjektiv alder i et udviklingspsykologisk perspektiv². Dernæst følger en præsentation af korrelationer mellem de unges OSA og studiets øvrige variabler om voksenadfærd og om familiedynamik for henholdsvis hele gruppen og fordelt på køn. I analyserne af de fire overordnede kategorier for voksenadfærd (dating, seksuel adfærd, indtagelse af rusmidler og stoffer) indgår svar fra alle 321 unge, mens der i analyserne af de forskellige underkategorier, f.eks. varigheden af dating, kun indgår data fra den respektive subgruppe af unge, som svarede ja til spørgsmålet, om de dater. Der er redegjort for det nøjagtige antal deltagere inden for de enkelte subsampler i nedenstående tabeller.

Forhold mellem KA, OSA og voksenadfærd

Resultaterne for korrelationer mellem de unges KA, deres rapportering af OSA og risikoadfærd er illustreret i tabel 1. Gennemsnit (M) og standardafvigelse (S.D.) er angivet for de enkelte variabler sammen med korrelationskoefficienterne.

I tabel 1 ses det, at de unges KA korrelerer positivt og signifikant med de fleste af variable, som måler ungdomsadfærd; nemlig at date, varigheden af dating, alder for seksuel debut, antal seksuelle partnere, brug af prævention og indtagelse af alkohol. Derimod er korrelationerne mellem variable; har haft sex, ryger, forældre-’knowing’ og kronologisk alder

2 For at sammenligne vores resultater med de resultater, som er rapporteret i Arbeau et al.’s undersøgelse, har vi anvendt korrelationsanalyser, selvom vi erkender, at en regressionsanalyse vil give et andet billede.

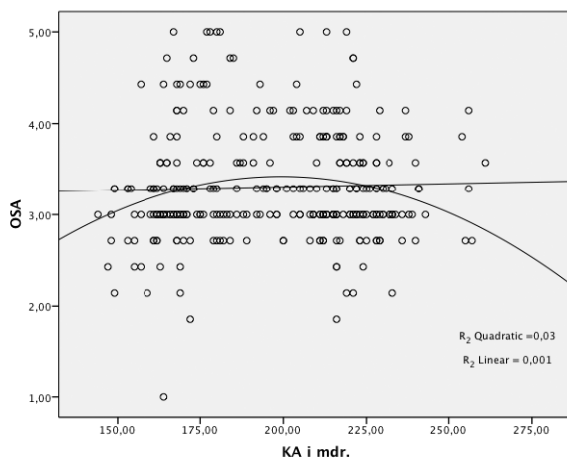
*Tabel 1.
 Deskriptiv statistik, korrelationer mellem de unges kronologiske alder, køn, 'dating', seksuel adfærd, indtagelse af rusmidler og
 foreldreinvolvering.*

Variablet	M	S.D.	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1. SEA	3.30	.61																
2. Kronologisk alder	197	27.33																
3. Køn	1.6	.50	.03															
4. Dater	1.6	.50	.40**	-.02														
5. Værighed – datingen	10.59	13.05	.46**	.25**	-													
6. Dating partners alder	217.73	34.83	.72***	.48***	-	.31**												
7. Har haft sex	1.34	.47	-.60***	.12	.55**	-.16	-.33**											
8. Alder ved debut	2.18	1.12	.30***	.01	.09	.07	.09	-										
9. Seksuelle partnere (#)	4.55	6.20	.25**	-.10	.07	-.07	.08	-	-.23**									
10. Brug af prævention	2.69	.63	.10	.14	-.03	.15	.16	-	.26**	-.15'								
11. Rygning	2.25	1.08	-.11	-.12	-.14	.01	-.05	.01	-.21*	.17	-.05							
12. Alkohol	3.16	1.02	.46**	-.23**	.22**	-.30***	-.12	-.43**	-.12	.26**	-.17*	.09						
13. Stoffer	.11	.10	.08	-.07	.07	.02	-.08	-.04	.04	-.04	-.18*	-.05	.07					
14. Sløtte mor	2.7	.36	-.09	.09	-.07	.13	.02	.15	.12	-.16*	.14	-.07	-.18**	-.01				
15. Sløtte far	2.6	.42	.08	-.06	-.09	.04	-.02	-.04	-.07	.58**	-.07	-.02	.10	-.01	-.20**			
16. Kontrol-mor	1.1	.24	.03	-.01	.10	-.01	-.04	-.13	.06	.01	-.01	.05	.10	-.02	-.42**	-.05		
17. Kontrol-far	1.3	.26	.09	-.08	.09	.01	-.12	-.05	-.09	.57**	-.09	-.02	.12	-.01	.22**	.99**	-.03	
18. Foreldre-knowledge	2.6	.37	-.27**	.19**	.23**	-.06	-.05	.34**	.19*	.22**	.30**	-.05	-.36*	-.12**	.31**	-.07	-.21**	-.10

Note: Antal delagere for hele samplet = 321; for subsamplet, som blev spurgt, om de havde haft sex = 256; for gruppen med seksuel erfaring, subsamplet som dater var henholdsvis 166-170 og 123-124 fordelt på køn.
 * $p > .05$, ** $p > .001$ (høj signifikans)

negativt korreleret. Resultatet for de unges svar til, hvordan de oplever deres alder, viser, at de unge gennemsnitligt føler sig en smule ældre end deres kronologiske alder, 3,30 på en 5-item Likert skala (S.D. = .61). Pigerne gav udtryk for en anelse højere OSA end drengene ($M=3,34$ og $M=3,25$), men forskellen var ikke statistisk signifikant $t(321)$, $p=1.29$.

En Pearsons korrelationsanalyse viste en moderat positiv, men nonsignifikant sammenhæng mellem de unges OSA og deres KA for den samlede gruppe, $r=.032$, $p=.57$. Sammenhængen er aftegnet grafisk i figur 1, hvor der ses en omvendt U-formet funktion. Hos de yngre unge (de 11 til 13-årige, som er aftegnet som 132-156 mdr.) ses en gradvis, men forsinket stigning i deres OSA i forhold til stigningen i deres kronologiske alder. Det vil sige, at de føler sig yngre end deres KA. En kvadratisk fit-line viser, at i alderen 12,5 år (150 mdr.) begynder de unge at føle en OSA, som er i overensstemmelse med deres KA. Det vil sige, de føler sig den alder, de rent faktisk er. Derefter følger en periode, hvor de føler sig ældre, end de er, og som er på sit højeste i alderen 17 år (204 mdr.). Omkring 20-års-alderen (240 mdr.) ses der igen en kort periode, hvor de unge rapporterer en OSA svarende til deres KA, hvorefter en ny diskrepans mellem OSA og KA opstår, hvor de unge igen begynder at føle sig yngre, end de er kronologisk set.

Figur 1. Scatterplot for korrelationer mellem OSA og KA set med en kvadratisk funktion.

Tabel 2.

Korrelationer mellem SOA og 'dating', seksuel adfærd, rusmiddel og forældreinvolvering (for hele samplet og for køn)*

Variabler	Total	Piger	Drenge
"Dating"			
Dater i øjeblikket	.18**	.17**	.16
Varigheden af datingen	-.07	-.05	-.07
Dating partners alder	.13	.06	-.06
Seksuel adfærd			
Har haft sex	-.15*	-.21**	-.04
Alder ved debut	-.24**	-.25**	-.18
Seksuelle partnere (#)	.11	.10	.14
Brug af prævention	-.11	-.15	-.18
Indtagelse af rusmidler			
Rygning	.01	.06	-.03
Alkohol	.08	.10	.15
Stoffer	.21**	.02	-.05
Forældreinvolvering			
Psykologisk støtte			
Mor	-.02	-.01	-.04
Far	-.09	-.05	-.18*
Psykologisk kontrol			
Mor	.08	.08	.06
Far	.01	.13	.05
Forældre-'knowing' (32-36)	-.18**	-.23**	-.14

Note: Antal deltagere: for hele samplet = 278 piger, 43 drenge; for subsamplet, som blev spurgt, 'hvor længe de havde datet' = 124; 'har du haft sex' = 256, seksuel debut = 170, seksuelle partnere = 166. Ryger = 154, indtagelse af rusmidler = 318

* Efter Arbeau et al. 2007

Forhold mellem OSA og voksenadfærd

Vi undersøgte dernæst sammenhæng mellem voksenadfærd, familiedynamik og de unges OSA. Korrelationerne mellem OSA for hele gruppen og fordelt på henholdsvis piger og drenge er afbilledet i tabel 2. Korrelationerne for det at date og indtagelse af stoffer er positive og signifikante.

Korrelationerne mellem at have haft sex, seksuel debut og OSA er negative og signifikante.

Det vil sige, at disse typer adfærd er særligt forbundet med at føle sig ældre, end man er. De fleste variabler om seksuel adfærd korrelerer negativt med OSA for begge køn, og variabelen antal seksuelle partnere korrelerer positivt. Det vil sige de unge, som indgik i seksuel adfærd, udtrykte en høj OSA. Unge, med flest forskellige seksuelle partnere, følte sig ældre end deres KA på tværs af begge køn. Indtagelse af alkohol var forbundet med en højere subjektiv alder på tværs af begge køn, mens rygning korrelerer relativt højere hos drengene end hos pigerne.

Forholdet mellem de unges OSA og familiedynamik målt på skalaen 'psykologisk støtte', korrelerer negativt og lavt for de unges oplevelse af støtte fra både mor og far. Resultaterne fra skalaen "psykologisk kontrol" korrelerer ligeledes meget lavt, men positivt for både mor og far. Resultaterne fra skalaen forældremonitorering / "knowing" korrelerer negativt med OSA og er statistisk signifikante. Det gælder for både skalaen "kontrol" og "knowing", at korrelationerne er lavere for OSA end for kronologisk alder. Når vi sammenligner henholdsvis pige- og drenggruppen, ses det, at det kun er den negative korrelation mellem OSA og 'psykologisk støtte' fra far, oplevet af drengene, som er signifikant, hvilken antyder, at drenge, som oplever lav støtte fra deres far, føler sig ældre end deres jævnaldrende. Det forholder sig derimod omvendt, når vi ser på forholdet 'psykologisk kontrol', som korrelerer positivt for begge køn, men hvor der her ses en højere korrelation for pigerne end drengene i forhold til deres OSA. Dette antyder, at piger, der oplever meget kontrollerende mødre, føler sig ældre end deres jævnaldrende, mens dette ikke er tilfældet hos drengene. Den største kønsforskel i samplet ses i forholdet mellem forældre 'knowing' og OSA, hvor både piger og drenge føler sig ældre, når de oplever en lav grad af 'knowing' fra forældrenes side, men hvor det synes at påvirke pigernes OSA noget mere end drengenes, idet sammenhængen er højt signifikant for pigerne, men ikke signifikant for drengene.

Diskussion

Sammenhængen mellem de aalborgensiske unges OSA og KA korrelerer positivt, men ikke signifikant. Dette resultat er til dels afvigende i forhold til resultater fra andre studier, der viser, at OSA og KA korrelerer højt signifikant i ungdomsperioden. Størstedelen af de tidligere undersøgelser har dog kun anvendt et enkelt item til at undersøge OSA, hvor der i det pågældende studie er anvendt hele syv items, som giver mulighed for at indfange en større variation af fænomenet subjektiv alder. Eksempelvis blev der i nærværende undersøgelse spurgt til OSA i forhold til eget udseende, adfærd osv., hvorimod det pågældende enkeltitem, som er anvendt i tidli-

gere studier, alene spørger til den unges oplevelse eller *følelse* af sin alder. For at undersøge, om forskellen mellem de canadiske resultater rapporteret i Arbeau et al.-studiet (2007) og nærværende resultater skyldes anvendelsen af forskellige skalaer for OSA, udførte vi en ny korrelationsanalyse for OSA og KA, hvor vi anvendte det samme enkelte OSA-item (at *føle* sig ældre), som er anvendt i den canadiske undersøgelse. Korrelationen mellem OSA og KA forblev dog non-signifikant $r=.10$, $p=.33$. Vi antager derfor, at grunden til forskellen kunne være, at de canadiske unge var et år ældre end de danske unge, eller at det canadiske sample var større, nemlig $n=633$ mod $n=321$. Til gengæld ser det samlede udviklingsmønster som funktion af, at forholdet mellem OSA og kronologisk alder ændrer sig i ungdomsperioden, ens ud for de danske og canadiske unge med den forskel, at de canadiske unge oplevede sig selv den alder, de er kronologisk set, et år før de danske unge, nemlig ved 11-års-alderen.

Resultater fra analyserne af forholdet mellem de unges subjektivt oplevede alder og deres kronologiske alder peger på, at der er tale om to transitionsperioder i de unges liv, hvad angår deres oplevelse af at være henholdsvis yngre eller ældre end deres jævnaldrende. Første transitionsperiode ses i alderen 12 et halvt år til 20 år, hvor den unge generelt har en opfattelse af sig selv som værende yngre, end hun er kronologisk set. Denne opfattelse toppe i slutningen af 17-års-alderen, hvor diskrepansen mellem den OSA og KA er manifest. Derefter indledes anden transitionsperiode, lige efter de unge er fyldt 20 år, hvor de igen begynder at føle sig yngre, end de er, og hvor diskrepansen mellem OSA og KA gradvist bliver større. I Arbeau et al.-studiet ses første transitionsperiode allerede ved alderen 11 år, dvs. to år tidligere, end vi ser hos de danske unge. Forfatterne antager, at denne transition kan skyldes, canadiske unge oplever et tvunget skoleskift, som kræver, at den unge udviser en høj grad af modenhed i forhold til sine nye omgivelser og ældre kammerater. Forskellen mellem Canada og Danmark er, at danske børn indtræder i først transitionsperiode ca. 1,5 år senere end de canadiske børn, nemlig ved 13-års-alderen. Det er tydeligt, at denne transition ikke kan være udløst af et tvunget skoleskift, eftersom fænomenet ikke findes i det danske skolesystem. Til gengæld kunne man drage en parallel til den danske konfirmation, som for de fleste børns vedkommende opleves som en slags 'right-of-passage', hvor den unge eksplicit bliver inviteret ind i de voksnes række. Det kunne således tænkes, at hvad tvunget skoleskift udløser hos det canadiske barn i form af OSA, udløser konfirmationen hos det danske barn, nemlig tendens til, at den unge føler sig ældre, end hun er.

Omvendt er den alder, hvor de danske unge toppe i forhold til stigningen i OSA, et år tidligere end tidspunktet, hvor de canadiske unge toppe, nemlig 17 år til forskel fra 18 år (Galambos et al. 2009). Dvs. danske unge begynder at føle sig yngre end deres KA en anelse tidligere end de canadiske unge. Denne forskel kunne være påvirket af, at danske unge generelt oplever en større autonomi og ansvar gennem de socialiseringsnormer, som

de opvokser under, end tilfældet er for canadiske unge (Arnett og Jensen, 1994).

Som forventet ud fra resultaterne af det canadiske studie (Arbeau et al. 2007) korrelerer de danske unges KA med deres rapportering af voksenadfærd som dating, seksuel adfærd og indtagelse af rusmidler. De eneste tre variabler, som ikke viser en signifikant korrelation med de unges KA, er variablerne brug af prævention, rygning og indtagelser af stoffer ($r = .10$, $r = .11$ og $r = .08$). Sammenlignet med det canadiske studie er dette resultat overraskende, da samme variabler korrelerer højt signifikant med korrelationskoefficienterne henholdsvis $r = .25^{**}$, $r = .29^{**}$ og $r = .35^{**}$ (ibid.). For adfærden indtagelse af stoffer kan de danske resultater være et udtryk for, at et relativt lille antal deltagere rapporterede, at de indtog stoffer. Hele 96 % af de unge rapporterede, at de ikke havde taget stoffer inden for det sidste år. Til gengæld rapporterer 37 %, at de havde prøvet at ryge, mens rygning hos de danske unge korrelerer negativt med KA $r = -.11$, ns. Til sammenligning er korrelationen mellem KA og anvendelse af prævention højere for canadiske unge ($r = .25^{*}$) end for gruppen af danske unge ($r = .10$), samt statistisk signifikant. Dette kan være udtryk for, at danske unge i højere grad anvender prævention fra en tidlig alder, en forklaring, som støttes af det faktum, at hele 78 % ($n = 170$) svarer, at de altid anvender prævention. Dette faktum sammen med den non-signifikante sammenhæng mellem de unges anvendelse af prævention og OSA kunne således være udtryk for, at danske unge er hyppigere brugere af prævention, når de debuterer seksuelt, hvorfor der ikke ses en stigning med alderen. Denne kulturelle forskel støtter resultaterne i studiet af Arnett og Jensen (1994). Situationen for canadiske unge, hvor tallene for teenagegraviditeter er langt højere end i Danmark, støtter antagelsen om, at de ved deres seksuelle debut ikke anvender prævention. Man kunne antage, at de canadiske unge ikke modtager helt den samme opbakning i hjemmet og samfundet i form af en åben accept af deres seksuelle adfærd. På lignende måde kan forskellen mellem danske og canadiske unges rygevaner, hvor rygning korrelerer signifikant med høj OSA for canadiske drenge, men ikke viser en sammenhæng for de danske unge, være et udtryk for, at der i Danmark er større åbenhed, accept og tolerance over for unge, som ryger i en tidlig alder. En interessant forskel mellem de danske og de canadiske unges alkoholvaner er, at hyppigheden af indtagelse af alkohol tilsyneladende ikke påvirker danske unges OSA, mens denne adfærd korrelerer signifikant med OSA hos de canadiske unge, og særligt hos pigerne. Med henvisning til Järvinen og Gundelachs (2007) argument om, at alkoholindtag i Danmark ligefrem forbindes med popularitet og høj social kurs hos ens venner, kan denne tværkulturelle forskel forstås som udtryk for forskellige socialiseringsprocesser, hvor alkoholindtag ikke anses som risikoadfærd i det danske samfund.

Korrelationen mellem KA og dating er højere for danske unge sammenlignet med canadiske unge ($r = .40^{**}$ versus $r = .26^{*}$) (ibid.), igen en forskel,

som kunne være udtryk for, at danske unge modtager støtte fra deres forældre i forhold til at date og til at dyrke sex. Et andet forhold, som viste sig at være anderledes mellem de danske og de canadiske unge, er, at hvor der ses en signifikant positiv sammenhæng mellem variablerne at date og KA for de canadiske unge ($r = .26^*$), er forholdet negativt korrelerende for de danske unge ($r = -.40^{**}$). Vi spekulerede på, om forskellen kunne skyldes forskelle i samplestørrelsen og undersøgte derfor proportionen af unge fra hvert sample, som angav, at de datede. Resultaterne viser, at der er en højere proportion af danske unge (42 %), som rapporterer at de datede, imod kun 22 % af de adspurgte canadiske unge. Igen antager vi, at forskellen kunne skyldes, at det er socialt accepteret at have en kæreste i en meget tidlig alder i Danmark, mens dating og parforhold i Canada er tæt associeret med seksuel adfærd og derfor ofte direkte forbudt af forældre indtil en vis alder og yderligt kontrolleret af forældrene.

Hvad angår kønsforskelle, ses der hos de danske unge variationer enkelte steder i dataene. For eksempel synes drenge at føle sig yngre, end de er, hvis de har en datingpartner med en høj alder, hvorimod piger oplever en anelse højere OSA, når de har en partner med en høj alder. Denne kønsforskel var mindre tydelig hos de canadiske unge, hvor korrelationerne mellem OSA i forhold til datingpartnerens alder var høje for begge køn ($r = .27^*$ for piger og $r = .44^*$ for drenge). Både de canadiske unge og de danske unge, som har dyrket sex, føler sig ældre, og dette er særligt gældende for de danske piger relativt til de danske drenge. For pigernes vedkommende er sammenhængen i høj grad sigifikant. For indtagelse af rusmidler viser resultaterne fra de to kulturer, at adfærden er forbundet med oplevelsen af en højere alder, mens det at ryge er langt stærkere og signifikant korreleret med højere aldre hos canadiske unge end hos danskere, hvilket primært skyldes, at de canadiske drenge, som ofte ryger, føler sig ældre.

OSA og oplevet familiedynamik

Med udgangspunkt i antagelsen om, at høj OSA kan være forbundet med risikoadfærd, analyserede vi resultaterne for korrelationerne mellem unges OSA og de tre variabler, som beskriver deres oplevelse af familiedynamikken i forhold til henholdsvis; forældrestøtte, -kontrol og -monitorering. Resultaterne viser to signifikante korrelationer, som begge er negative, men forskellige for hvert af de to køn. Hos drengene korrelerer oplevelsen af faren som psykologisk støttende med lav osa-alder. Det vil sige de drenge, som opfatter sig som værende den alder, de er (eller yngre), oplever samtidig en høj grad af psykologisk støtte fra deres far. Dette er ikke tilfældet hos pigerne, hvor de i højere grad end drengene opfatter sig som ældre i samspil med, at de oplever en kontrollerende far. Sammenhængen er dog ikke signifikant. Disse resultater kunne tyde på, at fædres psykologiske in-

vølvering spiller en særlig rolle i forhold til teenagers trivsel. Dermed ikke sagt at mødres involvering ikke ligeledes spiller en central rolle i forhold til unges velværd, men blot at den eventuelt opleves som normen, der per se forventes af den unge og af samfundet, hvorimod en højt engageret far ikke på samme måde anses som en selvfølgelighed. Hvorvidt de positive forældre-barn-konstellationer, illustreret i dette studie, kan modvirke, at den unge indgår i risikoadfærd, får en tidligt seksuel debut, indtager meget alkohol el. lignende, er vi ikke i stand til at konkludere. Dels er der en stor aldersspredning i dataen, og dels vil svaret kræve yderlige og mere dybtgående analyser af dataene, ligesom en langtidsundersøgelse vil være den mest pålidelig metode til at undersøge en sådan sammenhæng. Eksempelvis ville det være interessant at undersøge, hvorvidt forældreinvolvering spiller en lige stor rolle i forhold til en balanceret oplevelse af ens alder gennem hele ungdomsperioden. Det faktum, at unges oplevelse af at være henholdsvis yngre eller ældre, end de er, synes at kunne inddeles i tre forskellige perioder i ungdommen, antyder, at graden af unges behov for forældremonitorering ligeledes vil variere inden for de forskellige aldersperioder.

Det skal understreges, at resultaterne fra dette studie først og fremmest peger mod en række tendenser, eftersom korrelationer ikke kan sige noget om kausale forhold. De unge, som oplever, at deres forældre holder meget øje med dem på en positive og støttende måde, målt ved skalaen 'knowing', føler sig den alder, de er. Det er særligt udpræget hos piger, hvor forholdet er højt signifikant og nærmest antyder, at de faktisk føler sig yngre, end de er. I den udviklingspsykologiske litteratur om OSA og unge har fokus primært været at afgrænse OSA som mulig markør for unge, som er labile i forhold til at indgå i risikoadfærd. Man kunne forestille sig, at en OSA, som er markant lavere end den unges KA, omvendt kunne være tegn på en umoden udvikling eller trivsel, som blot er af en anden karakter end den, der ses ved høj OSA. Eksempelvis tænkes ekstremt beskyttende eller angste forældre at bidrage til, at den unge opfatter sig yngre og derved mister muligheden for at deltage i aldersvarende aktiviteter med jævnaldrende.

Overordnet viser resultaterne opnået ved anvendelse af skalaerne til at indfange familiedynamik og forældremonitorering i relation til danske unges subjektive alder, at teenagerdrenge velværd, som udtrykt ved en aldersvarende OSA, primært er påvirket af, hvorvidt de oplever deres fædre som støttende, mens det for pigernes vedkommende er vigtigt at opleve mødrene som 'knowing' eller monitorerende. Hvis vi fastholder, at oplevelsen af at føle sig ældre, end man er, påvirker udviklingen negativt, foreslår vores resultater, at unge faktisk har brug for at vide, at der er en voksen, som holder øje med dem og interesserer sig for deres hverdagsaktiviteter. Dette kan virke modsat de signaler, mange danske unge ellers sender gennem deres adfærd, hvor de netop synes at påberåbe sig autonomi, frihed fra forældrene og troen på, at de selv kan klare sig. Der foreligger ikke sammenlignelige studier af forholdet mellem OSA og forældredynamik fra andre lande,

hvorfor vi ikke kan sige, hvorvidt fænomenet er særligt for danske unge. I forhold til at tolke resultaterne om de unges relationer til deres forældre, må man ikke glemme, at der er tale om selvrapportering af forældre-unge-dynamik og derfor et ikke objektivt billede, som muligvis kan generaliseres til konkrete hverdagsituationer eller repliceres i et observationsstudie. Disse første deskriptive resultater fra denne danske *survey*-undersøgelse viser sammenhæng mellem, hvorvidt et udpluk af unge i Nordjylland rapporterer deres gryende deltagelse i voksenadfærd – også kaldt risikoadfærd – deres subjektivt oplevet alder og deres oplevelse af forældrenes involvering eller monitorering af dem. Høj OSA i ungdomsperioden er muligvis en psykologisk markør for den unges stræben efter at eksperimentere inden for forskellige områder af voksenadfærd, eller et signal om, at den unge allerede har taget springet ud i voksenadfærd. OSA synes ligeledes direkte knyttet til bestemte unge-forældre-konstellationer. Forældreinvolvering kan for eksempelvis anses som en vigtig og nødvendig støtte for den unge i ungdomsperioden og kan tænkes at være en nødig konstellation i forhold til at afværge, at den unge udvikler oplevelsen af at være meget ældre end sine jævnaldrende med risiko for at indgå i voksenadfærd på et for tidligt tidspunkt i sit ungdomsliv. En større viden om sammenhængen mellem OSA, risikoadfærd og unges oplevelse af forældre som henholdsvis støttende, kontrollerende eller monitorerende kan tænkes befordrende i forhold til en tidlig indsats over for unge i risikogruppen for at udøve vold eller kriminalitet og i forhold til det stigende antal unge, som føler sig ensomme og derfor er i risiko for enten at droppe ud af skolen eller udvikle en depression i en tidlig alder.

Taksigelse

Taksigelse til tidligere psykologistuderende på Aalborg universitet, som har lagt et fantastisk stykke arbejde i dataindsamlingen. Forfatterne er ansvarlige for eventuelle fejl.

LITTERATUR

- ANDERSEN, A., DUE, P., HOLSTEIN, B.E. & IVERSEN, L. (2002): Tracking drinking behaviour from age 15-19 years. *Addiction*, 98. 1505-1511
- ANDERSSON, T. (1988): *Alkoholvanor i Ett Utvecklingsperspektiv*. Stockholm: Psykologiska Institutionen.
- ARBEAU, K.J., GALAMBOS, N.L. & JANSSON, M. (2007): Dating, sex and substance use as correlates of adolescents' subjective experience of age. *Journal of adolescence*, 30. 435-447.
- ARNETT, J.J. & JENSEN L.A. (1994): Socialization and risk behavior in two countries: Denmark and the United States. *Youth and Society*, 26(1). 3-22.

- BARNES –FARREL & PIOTROWSKI (1989): Workers' Perceptions of Discrepancies Between Chronological Age and Personal Age: You're Only as Old as You Feel. *Psychology and Aging*, 4(3). 376-377.
- BIRD, H.R., CANINO, G.J., DAVIES, M., ZHANG, H., RAMIREZ, R., & LAHEY, B. (2001). Prevalence and correlates of antisocial behaviors among three ethnic groups. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 29. 465-478.
- BLAU, Z.S. (1956): Changes in Status and Age Identification. *American Sociological Review*, 21. 198-203.
- DEMANT, J. & ØSTERGAARD, J. (2007): Partying as Everyday Life: Investigations of Teenagers' Leisure Life. *Journal of Youth Studies*, 10(5). 517-537.
- DISHION, T.J. & MCMAHON, R.J. (1998): Parental Monitoring and the Prevention of Child and Adolescent Problem Behaviour: A conceptual and Empirical Formulation. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1(1). 61-75.
- FOREHAND, R., MILLER, K., DRUTRA, R. & WATTS C. M. (1997): Role of parenting in adolescent deviant behavior: Replication across and within two ethnic groups. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65, 1036-1041.
- GALAMBOS, N.L., ALBRECHT, A K., & JANSSON, S. M. (2009): Dating, Sex, and Substance Use Predict Increases in Adolescents' Subjective Age Across Two Years. *International Journal of Behavioral Development*, 33(1). 32-41.
- GALAMBOS, N.L., KOLARIC, G.C., SEARS, H.A. & MAGGS, J.L. (1999): Adolescents' Subjective Age: an Indicator of Perceived Maturity. *Journal of Research on Adolescence*, 9(3), 309-337.
- GALAMBOS, N.L. & TILTON-WEAVER (2000): Adolescents' psychosocial maturity, problem behavior, and subjective age: In search of the adultiod. *Journal of Applied Developmental Science* 4(4). 178-192.
- HUBLEY, A.M. & HULTSCH, A.M. (1994): The relationship of personality trait variables to subjective age identity in older adults. *Research on Aging*, 16. 415-439.
- JÄRVINEN, M. & GUNDELACH, P. (2007): Teenage Drinking, Symbolic Capital and Distinction. *Journal of Youth Studies*, 10(1). 55-71.
- KERR, M. & STATTIN, H. (2000): What Parents Know, How They Know It, and Several Forms of Adolescent Adjustment: Further Support for Reinterpretation of Monitoring. *Developmental Psychology*, 36(3). 366-380.
- LAIRD, R.D., PETTIT, G.S., BATES, J.E. & DODGE, K.A. (2003): Parents' monitoring-relevant knowledge and adolescents delinquent behavior: Evidence of correlated developmental changes and reciprocal influences. *Child Development*, 74. 752-768.
- LEDOUX, S., MILLER, P., CHOQUET, M. & PLANT, M. (2002): Family structure, parent-child relationships, and alcohol and other drug use among teenagers in France and the United Kingdom. *Alcohol & Alcoholism*, 37(1). 52-60.
- MARKIDES, K.S. & BOLDT, J.S. (1983): Change in subjective age among the elderly: A longitudinal analysis. *The Gerontologist*, 23. 422-427.
- MONTEPARE & LACHMAN (1989): "You're Only as Old as You Feel": Self-perceptions of Age, Fears of Aging, and Life Satisfaction From Adolescence to Old Age. *Psychology and aging*, 4(1). 73-78.
- MILLER, B.C., MCKOY, J.K., OLSON, T.D. & WALLACE, C.M. (1986): Parental Discipline and Control Attempts in Relation to Adolescent Sexual Attitudes and Behavior. *Journal of Marriage and the Family*, 48. 503-512
- PATTERSON, G.R., DEBARYSHE, B.D. & RAMSEY, E. (1989): A Developmental Perspective on Antisocial Behaviour. *American Psychologist*, 44(2). 329-335.
- ROMERO, A.J. & RUIZ, M. (2007): Does Familism Lead to Increased Parental Monitoring?: Protective factors for Coping with Risky Behaviors. *J Child Fam Stud*, 16. 143-154.

- SMETANA, J.G. & DADDIS, C. (2002): Domain-Specific Antecedents of Parental Psychological Control and Monitoring: the Role of Parenting Beliefs and Practices. *Child Development, 73*(2). 563-580
- SHAKIB, S., MOUTTAPA, M., ANDERSON, J., JOHNSON, A., RITT-OLSON, A., TRINIDAD, D.R., GALLAHER, P.E. & UNGER, J.B. (2003): Ethnic Variation in Parenting Characteristics and Adolescent Smoking. *Journal of Adolescent Health, 33*. 88 -97
- STEWART, C. & POWER, T.G. (2002): Identifying Patterns of Adolescent Drinking: a Tri-Ethnic Study. *Journal of Studies on Alcohol, 63*. 156-168
- UNGER, J.B., RITT-OLSON, A., TERAN, L., HUANG, T., HOFFMAN, B. & PALMER, P. (2002): Cultural values and substance use in a multiethnic sample of California adolescents. *Addiction Research and Theory, 10*, 257-280.
- VITARO, F., BRENDGEN, M., & TREMBLAY, R. E. (2000). Influence of deviant friends on delinquency: Searching for moderator variables. *Journal of Abnormal Psychology, 28*. 313-325.